

La Fabrika

Jméno experimentálního centra La Fabrika v pražských Holešovicích je dnes v uměleckých kruzích i mezi příznivci originálních kulturních projektů skloňováno o sto šest. Za jeho vznikem stojí **Richard Balous**. Člověk, který dokazuje, že nic není nemožné.

Na půdorysu dvou propojených továrních objektů z počátku dvacátého století stojí multifunkční kulturní centrum La Fabrika, od roku 1881 pravděpodobně první divadlo v Čechách postavené ze soukromých prostředků. Staré industriální budovy nepotkal osud totálního zchátrání – měly štěstí. Nadchnul se pro ně Richard Balous a během tří let postupně zrenovoval a otevřel většinu jejich částí: ateliér audiovizuálních projektů, prostor pro prezentaci divadelních a tanečních forem, pro workshopy, přednášky, výstavy, hudební studio, bar... Nejdřív se tu jen zkoušelo (Miloš, Matěj a Petr Formanovi

tu připravovali Dobře placenou procházku pro Národní divadlo), na podzim roku 2007 byl zahájen plný provoz.

Proběhla tu pražská premiéra filmu A bude hůř..., hrálo se zde představení Karla Steigerwalda Horáková, Gottwald, inscenace Česká pornografie podle novely Petry Hůlové v podání divadelního studia Továrna nebo další Steigerwaldova hra Políbila Dubčeka. Hostuje tady taneční formace DOT 407 či režisérské duo SKUTR. Pořádají se alternativní koncerty stejně jako večery v rámci hudebního festivalu Struny podzimu. A řada dalších projektů – včetně filmových. La Fabrika zkrátka žije.

Baví mě to víc než se pouštět do projektu *s jistým komerčním*

V roce 1969 jste maturoval, poté chvíli studoval práva, psal do novin, dělal divadlo a pokusil se složit talentové zkoušky na FAMU. Předsedovi přijímací komise jste se ale nelíbil. Že by rebel?

Tvářil jsem se celkem pokorně, ale jemu se nelíbil můj způsob psaní. Prý mu připomínal Škvoreckého, což je nesmysl.

Nedlouho nato jste opustil Československo. Co bylo tím posledním impulzem k takovému rozhodnutí?

Představení studentů herectví z Belgie, které se tehdy hrálo v Disku. Dýchlo na mě tak neuvěřitelnou uvolněností a svobodou, že jsem si po skončení řekl: jedu. Díky kamarádům se mi pak podařilo oženit se do Anglie.

Daly se v Anglii alespoň částečně naplnit sny, touhy a představy tenkrát

25letého člověka s uměleckými ambicemi, ale bez zázemí, bez peněz...

To se ukázalo být opravdu těžké. Zní to absurdně, ale bylo nejdřív potřeba se vypořádat se svobodou, a když na ni není člověk zvyklý, tak ho zaskočí. Otvírá se na jednu spousta možností a vy nevíte, co dřív. Navíc jsem přišel na to, že anglická společnost je vůči cizincům svým způsobem velmi uzavřená.

A když Anglie náruč neotevřela, tak jste začal cestovat.

Každá moje cesta znamenala určitou katarzi. Jezdil jsem sám – a rád. Člověk se nemusí na nikoho vázat, poznává jiné lidi a sám sebe. Cestování neznamená týden strávený u moře, to jsou měsíce.

Jak se zúročily vaše zkušenosti z života v Anglii a z cest ve vašem pozdějším

životě – třeba v období, kdy jste začal přemýšlet o La Fabrice?

Člověk zúročí vždycky všechno. Pro mě bylo naprosto přirozené pustit se do něčeho takového, jako je právě vybudování jakéhosi kulturního zázemí. Vždycky jsem k tomu inklinoval. Už když jsem odjížděl do Anglie, představoval jsem si, že seženou statek někde na venkově, kde by mohlo fungovat společenství podobně uvažujících lidí. Takhle jsme kdysi na Malé Skále dělali „subkulturní léta“. Divadlo jsme stavěli každý rok buď na louce, nebo ve starém chlívě, v sokolovně. Dokonce i v New Yorku jsem stavěl – divadelní zkušebnu v prostorách staré rozbité a opuštěné školy. Tohle mě baví víc než se pouštět do projektu s jistým komerčním výsledkem. I když je to velká investice a částečně putuje kamsi do neznáma.

výsledkem. I když je to velká investice a částečně do neznáma.

V roce 1991 jste získal dům v Holešovicích. To, že jste poznal atmosféru této industriální čtvrti, bylo pro La Fabriku důležitým předznamenáním, že?

Můj táta získal v restituci dvoupatrový zchátralý dům, který bylo potřeba opravit. Viděl jsem v něm a také v jeho vnitrobloku potenciál. Další shoda náhod byla, že se v sousedství objevovaly další továrny, které většinou zkrachovaly po privatizaci – některé se podařilo koupit. A pak už to byla otázka času a postupného zvelebování toho prostoru.

Ptát se, co bylo dřív – jestli myšlenka, anebo prostor, je asi zbytečné?

Myšlenka byla někde v pozadí stále zasetá. Nebyla to náhoda.

Představuje to, co Fabrika nabízí, zhmotnění vaší původní vize?

Je to pouze část. Tedy báječný prostor, velmi dobré technické zázemí, ale až teď se začíná mluvit o produkování mých vlastních představení. K tomu by mělo dojít co nejdřív. Teď prostor nabízíme spřízněným projektům, které se nám líbí, nebo si myslíme, že potřebují podporu.

Technicky vybavená je La Fabrika nadstandardně, její využití má opravdu mnoho forem. Ale přece jen si na sebe musí vydělat, tím pádem musí být nabízena i ke komerčním účelům.

Komerční využití... Nad tím jsme nikdy neuvažovali a ani jsme pro to nic nedělali, ale ten zájem ze strany agentur o náš prostor se ukázal zásadní. To nám umožnilo Fabriku dovybavit na špičkovou úroveň. A díky tomu můžeme dávat šanci nekomerčním projektům.

Popularita La Fabriky roste, našla si své publikum, renovují se další její prostory. Může se stát plně soběstačnou?

To je otázka. Náklady na chod jsou skutečně velké. Všichni víme, že divadlo se ze vstupenek nezaplátí. Česká společnost není zvyklá platit na divadlo jiné

Richard Balous (*1951)

- V roce 1975 opustil Československo a odjel do Británie, zpět do Československa se vrátil v roce 1989.
- V letech 1989 až 1993 stál v čele středoevropské pobočky americké společnosti ABC News v Praze.
- V roce 2006 vybudoval na Malé Skále u Trutnova z původně továrního objektu – brusírny skla – digitální kino ANDROVNA.
- V roce 2004 zahájil rekonstrukci továrních objektů v pražských Holešovicích, jejímž výsledkem je multifunkční a otevřený prostor La Fabrika. www.lafabrika.cz

vstupné než na kino, což je absurdní. My budeme muset pořád hledat projekty, které nám přinesou peníze, a také žádat o dotace. Doufám, že La Fabrika se už brzy zařadí do evropské kulturní asociace Trans Europe Halles, což je nadnárodní organizace podobných průmyslových objektů, které byly předčleněny ke kulturním účelům. La Fabrika by měla být v České republice první, která tam vstoupí. Uvidíme, co spolupráce přinese.

Z Holešovic se stává přitažlivá část Prahy. Opravují se poničené domy, zpřístupňuje se okolí řeky, otevírají se kavárny... Jak se žije s pocitem, že jste přispěl k oživení Holešovic?

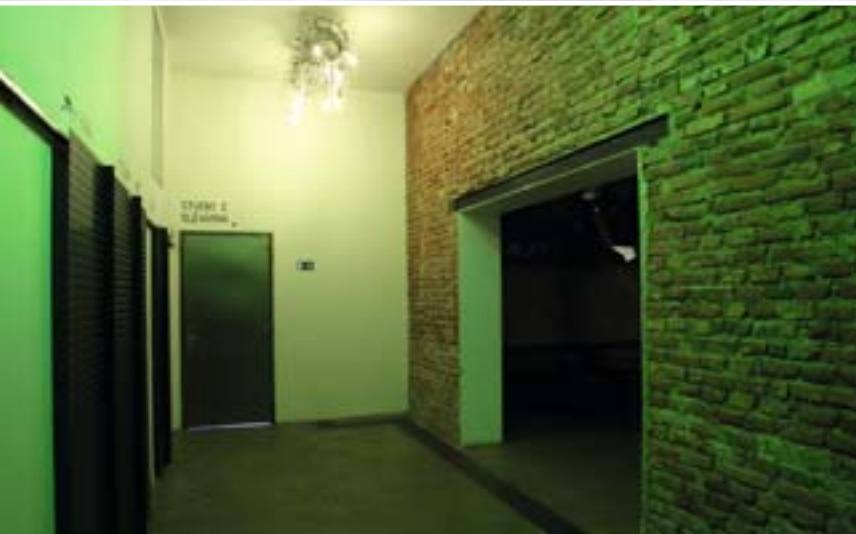
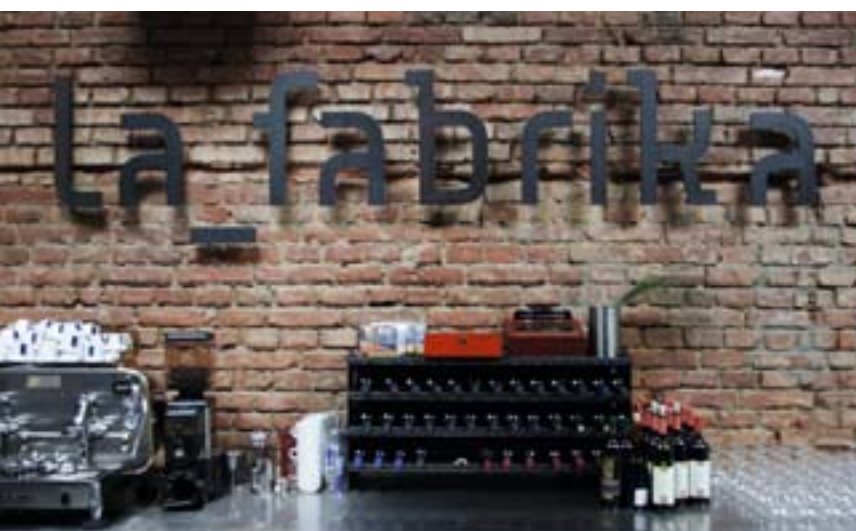
Můj pocit je samozřejmě příjemný, ale to oživení Holešovic, i když se o něm pořád mluví, je značně pomalý proces. Holešovice, jak jsem se dozvěděl nedávno, jsou po stránce věkového průměru nejstarší čtvrtí v Praze. Na druhou stranu tu probíhá nová bytová výstavba, vznikají stovky dalších bytů, očekává se nastěhování mladých lidí. A to je naděje ke změně.

Jaký je váš dramaturgický plán pro tuto sezonu?

Dramaturgie se vždy rodí postupně – souvisí to, jak jinak, s ekonomickou situací. Vznikají první představení v produkci La Fabriky. Je to ale dlouhý proces a doufám, že se konečně objeví můj původní záměr moderního kabaretu, kde by se spojilo pohybové divadlo, muzika, výtvarno – a chtěl bych do toho zabudovat i obsluhu. Musíme využít potenciál, který ten dům skýtá. Jsou tu filmové střížny, produkce a nahrávací studio. Logický krok je vyrábět u nás pořady, které by zpětně zaplatily provoz.

Sníte někdy o tom, že až jednoho dne budete mít trochu času, napíšete vlastní scénář, zrežurujete vlastní představení?

No, já s tím tak trošičku počítám. Ale ten můj současný statut mi k tomu zatím nedává časové možnosti. Zatím. ■

Mým cílem je brát tady moderní kabaret